

Ob dragoceni in spoštljivi spodbudi dr. Mete Grosman je bila nova generacija lektorice samozavestna, ambiciozna in dejavna tudi na raziskovalnem področju.

ambiciozna in dejavna tudi na raziskovalnem področju. Po zaslugi dr. Grosman smo takšne še danes. Vse lektorice na Oddelku za anglistiko in amerikanistiko smo pridobile znanstveni magisterij, večina tudi doktorat.

Naprej se je vrtel tudi ostali svet. Lepega dne sem se morala soočiti z dejstvom, da me bo povozil, če se ne bom podvzela. Priskrbela sem si lasten računalnik in e-naslov. Tudi v VIS in e-učilnice sem nekako prisopihala. Najdlje sem se upirala mobilnemu telefonu, dokler nisem klonila pod težo sklepa oddelka, da moram biti v službenem času ves čas dosegljiva. Z vdorom vseh teh naprav in storitev v moje službeno življenje se je zgodila obžalovanja vredna sprememba pri mojem delu – mimo so časi, ko sem se lahko v miru in poglobljeno pripravljala na pouk tudi po več ur na dan; v krasnem novem svetu me ves čas prekinjajo službeni mejli in naloge, ki mimogrede prifrčijo v moj e-nabiralnik.

Seveda tudi študentje in študentke niso več to, kar so bili. Osip, zlasti v prvem letniku, se je dramatično povečal. Domače obveznosti preveč študentov in študentk opravlja neredno in površno. Občutno je naraslo število tistih, ki ponavljajo posamezne letnike. Po drugi strani naši najboljši študentje in študentke na polno izkoriščajo sodobne poti do znanja in dosegajo izjemne rezultate, ki izkazujejo njihovo kritičnost, ustvarjalnost in poglobljeno znanje.

Ob visokem jubileju svoji fakulteti in svojemu oddelku iskreno čestitam in se z njima veselim vsega, kar sta dosegla. V naslednjih stotih letih pa bo seveda treba še marsikaj postoriti.

Dr. Cvetka Sokolov je lektorica angleškega jezika. Na Oddelku za anglistiko in amerikanistiko, kjer vodi jezikovne vaje na prvi in drugi stopnji, je zaposlena od študijskega leta 1992/93. Objavlja strokovne in znanstvene članke in pripravlja izobraževalne vsebine za seminarje za osnovnošolske in srednješolske učitelje in učiteljice. V magistrski nalogi (1999) in doktorski disertaciji (2014) je obdelala temi s področja poučevanja in (standardizacije) ocenjevanja pisne zmožnosti v angleškem jeziku. V prostem času piše za otroke in mladino.

Dr. Štefan Vevar

O PEČATU AŠKERČEVE 2

Kaj šteje, šteje največ na poti skozi šolanje, se vprašam, moje šolanje, ki se je na Filozofski fakulteti izteklo 7 let pred njenim 100-letnim jubilejem? Marsikaj, si odgovarjam, kot tisto najpomembnejše pa se mi – skoraj paradoksalno – izriše pred očmi prepuščenost sebi, to, da vsaj na moji poti proti diplomam ni bilo formalistično zasnovanega in srednji šoli podobnega vodenja študentov na vrvicah; da mi je prav prepuščenost sebi puščala čas za tisto, kar mi je bilo blizu, da sem lahko – vsaj kar zadeva literaturo – gradil na duhovnem hedonizmu, ki je (če ga premoreš) najboljši temelj vsake refleksije. Duhovni hedonizem je sploh, zdi se mi, prapočelo, ki mora obstajati, preden vstopiš v svet literarnih diskurzov, in ki ostane, tudi ko diskurzi obnemorejo. Ko sem v osnovni

šoli bral Bevka, Jurčiča, Kersnika, Tavčarja, Cankarja, Seliškarja, Twaina, Karla Maya, Julesa Verna, Sienkiewiczza, Suhadolčana, Prežih, Dickensa, Scotta, Defoeja ..., sem kajpak užival v zamaknjenosti v privlačni babilon svetov. Da mi je to branje hkrati nezavedno vgraviralo nekaj, čemur bi lahko rekli slovenska literarna struktura, ki mi je prišla prav pozneje pri prevajanju, ko sem moral razdirati in preobražati tuje strukture - o tem nisem vedel nič. Nas je učiteljica glasbenega pouka - se vprašam ob prebujenih asociacijah - v osnovni šoli na Ravnah na Koroškem naučila premalo, ker ni prakticirala glasbene pedagogike in tonskih lestvic, temveč nam je pripovedovala presunljive in ganljive zgodbe o velikih mojstrih glasbe ter dajala poslušati največje bisere glasbene umetnosti? Ko smo poslušali Beethovnovi sonati *Ob luninem svitu*, se je tišina v razredu dalo skoraj otipati. Smo v Gimnaziji na Ravnah na Koroškem - sprašujem naprej - manj odnesli od pouka slovenščine, ker nas je odlični profesor Janez Mrdavšič silil razmišljati, formulirati in nam je zato spredaval manj snovi?

Smo ne nazadnje manj odnesli tudi na Filozofski fakulteti pri Heleni Stupan, ker je kot profesorica nemške književnosti ostajala pri duhovnozgodovinskem pogledu na literaturo in ni razgrnila pred nami tistih deset ali koliko že vzpetin, s katerih je mogoče specifično, a tudi bolj tendenčno premeriti literaturno krajino v dolini pod njimi? Zato pa nam je lahko dve uri živo predavala o Musilovem romanu *Mož brez posebnosti*. In prav ona nam je, novincem v Ljubljani, priporočila Slovensko kinoteko in antikvariat. In napisala je imenitno knjižico o nemški književnosti z zadetimi karakterizacijami največjih nemških literarnih imen, knjižico, ki je desetletja bila moj mali brevir in temeljna orientacija.

In ko sem se pozneje med »študijem tretje stopnje«, ki ga je karizmatično in nadvse kompetentno vodila Neva Šlibar, srečeval z vejami literarne vede, sem sicer radovedno srkal nova spoznanja, a se tudi nikoli nisem odrekel kancu dvoma. Dvoma spričo opaznega ekskluzivizma in radikalne subverzivne narave nekaterih smeri ter izganjanja življenjske empirije iz njih, teorij, ki v času postmodernega karnevalizma (izraz po Bahtinu) kot ničejanska veselost lažje imponirajo »skolarjem« vseh dežel. Morda je tudi dvom o teorijah, ki se same ne dojemajo kot zgolj komplementarne drugim, eno od važnejših spoznanj na moji poti skozi Filozofsko fakulteto.

Seveda pa me ta skepticizem ni odvrnil od teorije, prej me je malce prekalil za bolj kritično obravnavo, mi priklical v zavest, da nobena (nova) ni zveličavna, da gre, najsi je še tako dobro argumentirana, vendarle za drugim komplementarno perspektivo. Misel zrelega Goetheja o tem, da je vsa teorija siva, zeleno pa je drevo življenja, lahko za alibi pride prav marsikomu, ki se mu teorija upira, a je ne kaže razumeti dobesedno, prej v smislu, da naj o veljavnosti teorije odloča empirija življenja.

Prevod, moja življenjska izbira, je marsikaj, a je tudi najnaravnejša razlaga oziroma interpretacija nekega teksta in je zato po svoje prav tako teorija. Je obenem izraz življenjske empirije in je empirično preizkušeno »utelešenje« teorije. Zato ni povsem odveč vprašanje, kakšen bi bil, če bi literaturo prevajal v znamenju katere od literarnovednih teorij. Odgovor je zapleten, a vsaj nekaj je mogoče ugotoviti vnaprej: bil bi tendenčen, po svoje ideološki. Prevodno dejanje pač izključuje sleherni reduktivizem v metodi, saj poteka na izhodiščih vsega racionalno

Duhovni hedonizem je sploh, zdi se mi, prapočelo, ki mora obstajati, preden vstopiš v svet literarnih diskurzov, in ki ostane, tudi ko diskurzi obnemorejo.

in intuitivno razpoložljivega v prevajalcu, se pravi v znamenju univerzalne inkluzivnosti in ne ekskluzivizma literarnovednih disciplin.

A prav v zvezi s tem sem pri svojih prevodoslovnih razmišljanjih ugotavljal, da se prevodoslovje večinoma opira na reduktivistično metodologijo teorije in da operira, kakor sem to definiral, kot formalna teorija. Temeljni problem formalne teorije je v tem, da pri vrednotenju prevodnega procesa ne zna preseči svoje linearne naravnosti in ne more zaobjeti problema, ki se imenuje prevod. Razlogov za to je več. Eden je ta, da formalni teoretiki večinoma niso prevodni praktiki, zato se hitro ujamajo v pasti reduktivne lingvistike ali literarnih ved, sploh pa jim manjkajo izkušnje, intuitivno kompleksno razmišljanje ter dojemanje prevajalcev in kompleksno operiranje v skladu s širino prevodnega problema. Drugi pa je ta, da gre pri formalni teoriji bolj ali manj za lingvistiko oziroma filologijo ali pa za strukturalizem oziroma literarno vedo v prevodoslovni preobliki. Substančna teorija, kakršno zagovarjam in

jo prakticiram, pa razume prevodno delovanje kot veliko igro dobitkov in izgub, ki jo velika večina solidnih prevajalcev na zemeljski obli igra tako, da so dobitki bistveno večji od izgub. Ko prevajalec pristaja na koncesije (izgube), pristaja na tiste, ki so najnižje na njegovi prioritetni lestvici treh kategorij: semantike, estetike in pragmatike. Zaveda se, da prevaja pomen in lepoto in da mora njegov prevodni izid še skozi filter umeščanja v nov kulturni kontekst. V prevodu poskuša torej zavestno ali nezavestno ohraniti vse tri enakovredne kategorije, neogibne izgube pa dopusti šele na najnižjih ravneh teh enako pomembnih kategorij. Za kolikšno ekvivalenco gre pri konkretni prevodni rešitvi, je zmeraj šele kompleksno »izračunljivo na temelju raznolikih dejavnikov« in nikoli ne more biti tisto, na kar nereflektirano prisega formalna teorija: vnaprejšnja iz (do)besedne pomenskosti izhajajoča danost. Spoznanja te vrste so prišla počasi, seveda na podlagi počel, ki sem jih tu skiciral, kakor se mi je sploh zelo počasi zbistnilo še eno temeljno spoznanje: da ne prevajamo tekstov, temveč njihovo delovanje.

In prav vsa, zdi se, štejejo, kakor šteje ne nazadnje to, da jih brez odtisa Filozofske fakultete ne bi bilo. Do mnogih med njimi nikoli ne bi prišel brez teorije, ob kateri sem na poti skozi magistrij in doktorat kritično zorel in se učil argumentirati, in vendar prav tako ne brez duhovnega hedonizma kot prapočela ter empirije življenja kot nepogrešljive kopeli za kaljenje teorije in teorij.

Dr. Štefan Vevar je prevajalec, prevodoslovec in muzejski svetovalec v Slovenskem gledališkem muzeju. Znan je predvsem po kongenialnih prevodih največjih imen nemške književnosti v slovenščino in je mdr. dobitnik Sovretove nagrade (1999).

Red. prof. dr. Marta Verginella

Ko sem se po končani srednji šoli leta 1979 odločala za študij zgodovine, sem bila razdvojena med Trstom in Ljubljano. Mikal me je odhod v slovensko prestolnico. Prijatelji in znanci so mi pripovedovali o živahnem študentskem življenju, kar je v meni spodbujalo misel na odhod, a tudi o togem pedagoškem režimu, ki naj bi takrat vladal na Oddelku za zgodovino. Vsaj tako je bilo mnenje tistih tržaških študentov, ki so mi potarnali o duhamornem memoričnem učenju letnic in dogodkov, tradicionalni metodi učenja, ki sem jo že kot dijakinja globoko mrzila. Pridobljene informacije so delovale zastrašujoče ne nazadnje tudi zato, ker sem bila pri pouku zgodovine in filozofije vajena interdisciplinarnega povezovanja in kritičnega pristopa do snovi. Demokratizacija pouka in šolskih struktur, ki jo je v Italiji prinesel študentski val leta 1968, je bila še v sedemdesetih letih dejavna in je pustila sled tudi v tistem delu dijaške generacije, ki je bil najbolj aktiven v študentskem gibanju in je verjel v moč uporniških drž. Tudi zaradi slednjih je prevladala odločitev za študij zgodovine na tržaški filozofski fakulteti in z njo vstop v akademsko okolje, ki so mu dali pečat mlajša generacija profesorjev in profesorice, intenzivni stiki predavateljev in predavateljic s študentsko populacijo ter spodbujanje kritične zavesti in intelektualne samostojnosti. Intenzivno učenje ob visoki stopnji izbirnosti in interdisciplinarnosti v pretežno seminarsko

organiziranem delu je zelo kmalu v meni spodbudilo željo po raziskovanju.

Ko sem se spraševala, kako si ustvariti pogoje zanj, sem ugotovila, da so bile razmere v italijanskem akademskem okolju povsem nenaklonjene mlajši generaciji humanistov. Doktorski študij se je takrat šele vzpostavljajal in razpoložljiva raziskovalna mesta je že zapolnila generacija leta '68. Mentorica Luisa Accati mi je svetovala, naj preverim možnosti nadaljevanja študija in univerzitetne kariere v Ljubljani. Zavila sem z očmi in pomislila, da tako sugestijo lahko daje le Torinčanka, ki slabo pozna razmere v sosednji Jugoslaviji in ki ji je povsem tuje slovensko akademsko okolje. Po zagovoru diplome sem najprej pridobila habilitacije za poučevanje na slovenskih šolah v Italiji. Pomembno je bilo, da sem se finančno osamosvojila. Šele potem sem se vpisala na magistrski študij zgodovine na Univerzi v Ljubljani in po opravljenem rigorozu nadaljevala z doktorskim študijem. Končno sem lahko od blizu spoznala osrednji slovenski zgodovinarski krog, ki je takrat poučeval na Oddelku za zgodovino. Seznanjena sem bila z najpomembnejšimi zgodovinopisnimi knjižnimi projekti v sedemdesetih in osemdesetih letih in prebirala sem tudi referenčna zgodovinopisna dela, ki so takrat izhajala.

Spomnim se rahle vznemirjenosti ob vstopu v novo okolje, v stavbo brez grafitov in znamenj študentske nepokornosti. Lesene knjižne omare so zakrivalo pogled na knjige in moji sogovorniki so na moje veliko začudenje vljudno obešali moj plašč na obešalo. Presenetili sta me pozornost in naklonjenost, ki so mi ju izkazovali. In to, kar se je sprva kazalo kot oddaljenost in togost, se je kmalu sprevrglo v prijaznost in podporo, predvsem po zaslugi mentorja prof. Petra Vodopivca, ki si je vedno znal vzeti čas za žlahtne pogovore. Spoznala sem intelektualno širino in skromnost starejših predavateljev, ki so znali poznavalsko spremljati tudi moje raziskovalne začetke. Spominjam se zadoščenja in radosti, ki sta me spremljala po obiskih pri prof. Angelosu Bašu in prof. Sergiju Vilfanu. Njuni nasveti in spodbude so potrjevali pravilnost izbrane raziskovalne poti. Vilfan mi je kot odličen pravni zgodovinar poklonil še nekaj več. Rojen v Trstu in po duhu svetovljan se je